

KIRKKOLAIVAMME POHJAKOSKETUS

Risto Santala 18.5.1929 – 26.9.2012.
Kuvat ja referointi: Väinö Hotti

Rovasti **Risto Santala** (s.1929) on jälleen tarttunut kynään ja kirjoittanut kirkon ongelmiin terävästi porautuvan kirjan KIRKKOLAIVAMME POHJAKOSKETUS (Kuva ja Sana, 109 s. 2003).

Kirjan voidaan katsoa olevan jatkoa "**Taivasten valtakuntaa vastaan hyökätään**" (1965) - kirjalle, joka on kirjoitettu Matt.11:12 pohjalta:

”Mutta Johannes Kastajan päivistä tähän asti hyökätään taivasten valtakuntaa vastaan, ja hyökkääjät tempaavat sen itselleen” (Matt.11:12).

Molemmissa Santala noudattaa tyyliä "ipcha mistabra" - asiat sanotaan mahdollisimman kärkevästi olematta tosikko. *"Niin vakava on nykyinen raamatullisen uskon alasajo, että nyt voidaan puhua jo kirkkolaivamme pohjakosketuksesta"* (7).

Maltillisen kriittinen

Risto Santalan tyyliin kuuluu puuttua keskeisiin asioihin vakavasti, mutta tietyllä pehmeydellä. Tässä hän eroaa sellaisista "kovanlinjan miehistä" kuin mitä **Tiirilä**, **Muroma** ja **Saarnivaara** olivat.

Käytännössä tämä merkitsee mm. sitä, että Santala ei kritiikistään huolimatta lähde lukemaan kirkolle madonlukuja. Kuitenkin Santalan tektissä on määrätty "profeetallisuuden piirteet", jotka on otettava vakavasti.

Nuoret radikaalit

Toisaalta Santala näkee kirkon ongelman vakavana, toisaalta hän laittaa sen pitkälti "nuorten radikaalien pappien" piikkiin: *"Olen äimistynyt lähinnä niistä lausunnoista, joita nuoret poikkeuspappimme edustavat"* (8). *"En ole pettynyt papistoomme, joka ottaa pääosin kutsumuksensa vakavasti"* (7).

Onko kuitenkin tämä "pääosa" (jonka tietysti kaiken järjen mukaan tulisi myös pitää ohjat käsissään) hoitanut hommansa lepsusti?

Kirkonmies

Rovasti on sisimmältään kuitenkin **kirkonmies**; kritiikkiäkin harjoittaessaan hän varoo visusti halventamasta isien kirkkoa. Tähän kuuluu pappisviran arvostus. Kirkko on tosin huono, puutteellinen ja raskaitakin virheitä tehnyt, mutta se on kuitenkin korjauskelpoinen. Toki Santalakaan ei pysty korjauskelpoisuutta osoittamaan muutoin kuin teoriassa. Hänellä ei ole mitään konkreettisia korjausohjeita. Hänen rakkautensa kirkkoon on kuin äidin rakkaus tuhlaajapoikaan: aina jaksetaan toivoa hyvää, vaikka jokaisen päivän vaellus todistaa, että tuhoa kohti ollaan menossa.

Santalalan rakkaus kirkkoon on pitkälti samaa laatua kuin emeritusarkkipiispa **John Vikströmin**: *"Saattaa olla että hän on huora, mutta hän on minun äitini."*

Pappien kutsumustietoisuus

"Pääasiassa Suomen papisto on kyllä yhä kutsumustietoista" (4).

- Jos pääosa Suomen kirkon papeista on kutsumustietoista ja ottaa lisäksi kutsumuksensa vakavasti, kuinka on mahdollista, että kirkon tilanne on tänään sitä mitä se on? Kuinka on mahdollista, että vaikka papiston enemmistö on kelvollista, Santala kuitenkin joutuu kirjoittamaan kirjan, jossa hän suosittaa kirkolle telakkakäyntiä? Median hartaudet kertovat papeistamme jotakin toista. Miksi kirkon ongelmista vaietaan myös näiden "kutsumustietoisten" pappien toimesta? Miksi kirkolliskokous tekee Raamatun vastaisia päätöksiä? Miksi paikallisseurakuntien tila on surkea? Miksi paikallisseurakunnissa uskovia grillataan? Miksi evankelioimistyö on suurissa vaikeuksissa? Miksi nämä "kutsumustietoiset papit" suhtautuvat hyväksyvästi kirkon luopumukselliseen johtoon; jos he olisivat ottaneet kutsumuksensa vakavasti, yksikään piispoistamme ei olisi tänään virassa? Miksi liberaalinen tiedekunta saa edelleen valmistaa pappeja, jos enemmistö papeista suhtautuu kutsumukseensa vakavasti? Miksi järjestetään moisia "Spongjin kirkkopäiviä", vaikka meillä on vakavamielisiä pappeja? Gallupin mukaan vain joka viidennellä teologian opiskelijoista on kutsumustietoisuus!

Saksalainen uskonto

Santala näkee selvän yhteyden nykyisessä kirkollisessa tilanteessa natsi-Saksan teologiaan: *"Saksalaisen uskonnon esittämä kuva voidaan myös projisoida oman aikamme hengellisiin ongelmiin"* (28). Saksalainen uskonto oli "luonnollisen ihmisen uskontoa". Saksalaista uskontoa hallitsee "tämänpuoleisuus". Se ei ole mikään ilmoitususkonto. Syyllisyyden tunto oli suurimpia ongelmia, jota vastaan pyrittiin taistelemaan. Tässä uskonnossa uskottiin korkeaan ihmishenkeen. *"Saksalainen uskonto ei tuntenut oppia sielunvihollisesta ja pahasta"* (32). Usko "ihmiseen" oli hallitsevana piirteenä.

TROIJAN HEVONEN

Kirkko voidaan voittaa vain kirkon kautta

Hitlerin Saksassa sabotaasihenget soluttautuivat **Troijan hevosina** kirkkoon; tämä on taktiikka Suomessakin! "Kirkko voidaan voittaa vain kirkon kautta; kaikki muut tiet ovat haihattelua" (31).

"Paholainen ei ole koskaan tuhonnut seurakuntaa ulkoapäin. Kun se hyökkää ulkoapäin, seurakunta vain vahvistuu ja kasvaa. Sisältäpäin se pystyy sen tuhoamaan"
(David Pawson).

Luopumuksen värisuora

Santala luettelee henkilöitä, jotka ovat vieneet liberaaliteologiaa eteenpäin:

Tillich, Bultmann, Bonhoeffer, Barth, Robinson, Erkki Niinivaara, Heikki Räisänen, Aimo T. Nikolainen, Mikko Juva, Terho Pursiainen, Antti Kylliäinen, Wille Riekkinen, Kari Latvus, Matti Myllykoski ym. Suomen Kristillinen Ylioppilasliitto, Ylioppilaiden Kristillinen Maailmanliitto ja Kirkon koulutuskeskus ovat olleet tämän ajatussuunnan hapattamia.

Torjujina taas mainitaan:

Gustaf Johansson, Osmo Tiililä, Martti Miettinen, Uuras Saarnivaara, Juha Molari, Leif Nummela ja Lasse Marjokorpi.

Marjokorvesta Santala sanoo: *"Vuoden 1970 lopulla kirjoitti teologian ylioppilas Lasse Marjokorpi älykkään ja yhteiskuntakriittisen kirjansa *Kirkon kuoleman sairaus*" (74).*

Lasse Marjokorpi

On huomattavaa, että Marjokorpikin kirjoitti kirjansa **Heinolassa**. -

Marjokorven kirjan lyhennelmä löytyy nettisivulta:

<http://missiosavo.net/Kotisivu/jutut/marjokorpi.pdf>

**4.2.1906 – 9.4.1945
DIETRICH BONHOEFER**

Kaksi Bonhoefferia

Perin mielenkiintoinen on **Bonhoefferia** koskeva artikkeli. Santala jakaa Bonhoefferin teologian siviili- ja vankilateologiaan. Bonhoefferin kohtaloksi koitui se, että hän hylkäsi passiivisen vastarinnan. Hän julisti rohkeasti: *"Hitler on antikristus. Siksi meidän tulee jatkaa työtämme ja eliminoida hänet"* (39). Lopulta Bonhoeffer sekaantui Hitlerin vastaiseen salaliittoon ja hänet teloitettiin 9.4.1945.

Ennen vankilakauttaan Bonhoeffer oli raamatullinen teologi. Hän varoitti Saksan kansaa henkilökultista: *"Se on epäjumalanpalvelusta"* (38). Hän kävi myös rohkeasti puolustamaan juutalaisia: *"Vain niillä, jotka huutavat juutalaisten puolesta, on oikeus yhtyä gregoriaanisiin kirkkolauluihin"* (39).

Hänellä oli pitkälti pietistinen näkemys. Hän korosti Kristuksen sisäistä kokemista ja varoitti **"halvasta armosta"**.

Vankila muutti Bonhoefferin täysin. Santala kirjoittaa: *"Pelkään paljossa kiusatun jalon Bonhoefferin henkisen vastustuskyvyn lopultakin murtuneen ja hänen alistuneen demonisen ihmistä jumaloivan saksalaisen 30-luvun hengen vietäväksi"* (44). Nyt alkoi Bonhoefferilta tulla aivan uutta tekstiä. Kristinusko ei enää ollut hänelle lunastususk. Hän tunnusti, että hän on moderni teologi, jolla on *"liberaalisen teologian perintö suonissaan"* (48).

ERKKI NIINIVAARA
27.12.1907 – 29.8.1985

Rovasti **Erkki Niinivaara** omaksui Bonhoefferin muuttuneen linjan. Hän kuvaa Bonhoefferissa tapahtunutta muutosta hyvin myönteisesti:

"Eräänä päivänä alkaa tämän todellisuuden keskeltä virrata uusien ajatusten vuoristopuro, joka sitten voimistuvana, kirkasvetisenä etsii omaansa eteenpäin" (44).

Santala perustellusti oikeasee tätä harhaa: "*Kirkkaista vesistä` voisi lähinnä puhua Bonhoefferin aikaisempaa vaihetta ajatellen. Myöhempi Bonhoeffer sopii kyllä Jumalasta vieraantuneen maailman moderniin ajatuskulkuun*" (48).

"Hyvyyden voiman ihmeelliseen suojaan olemme kaikki hiljaa kätkeytyt." Tämä uusitun virsikirjan yleisuskonnollinen virsi (600) on Bonhoefferin vankila-ajan tuotantoa. Hän kirjoitti sen sellistä morsiamelleen. Siinä on luopuneen Bonhoefferin teologiaa - ehkä se juuri siksi kelpuutettiin luopumuksessa elävän kirkon uuteen virsikirjaan! Virsi on tänään hyvin suosittu! Kirkkomme samaistuu täten Bonhoefferin luopumusteologiaan.

Kirkoissa käydään

Risto Santala on sitä mieltä, että Suomen kirkoissa vielä kuitenkin käydään - osanottajamäärät ovat suurempia kuin esim. urheilutapahtumissa tai elokuvissa (2003). Rippikoulu, pyhäkoulu ja päiväkerhotyö ovat tilastojen valossa mittavia. Tosin olisi olettanut Santalan tässä yhteydessä ottavan kantaa myös näiden työmuotojen laatuun.

Syy tyhjiin kirkkoihin

Santala tulkitsee tyhjät kirkonpenkit kovin mustavalkoisesti: "*Kuitenkin seurakunnissa, joita vetävät uusajattelua edustavat papit, kirkonpenkit alkavat ammottaa tyhjiyttään.*"

- Ei ratkaisu aivan näin yksiselitteinen ole. Viime Kirkkopäivät olivat valtava yleisömenestys (90 000), vaikka liberaaliteologia vietti siellä riemujuhlaansa. Samoin on pantava merkille esim. piispa **Riekkisen** vetovoima (karisma).

Klippaa-teologia

Santala muistuttaa, että eräs sielunvihollisen nimi on KLIPPAA eli kuori. Santalan mukaan teologeilla on vaarana ajautua alueille, jotka eivät heille varsinaisesti kuulu. Tällöin ajaututaan pinnallisuuteen.

Aikamme eräs perustrendeistä on "ikeen" poistaminen kristillisyydestä.

Santalan mukaan lopunajan uskovat ovat juuri näitä **KLIPPAA-kristittyjä**.

"Heissä on jumalisuuden ulkokuori, mutta he kieltävät sen voiman", 2 Tim.3:5 (13).

Tottahan aikamme sananjulistuksessa tulee pinnallisuus selkeästi esille myös siinä, että pitkälti vaietaan vanhurskauttamisesta ja uudestisyntyymi-

sestä. Samoin saarnan aseman heikkentyminen jumalanpalveluksessa on merkki tästä.

"Jos Herran alttarille ja saarnatuoliin tuodaan vierasta tulta, kyllä kansanjohtajat ja papisto ovat siitä vastuussa...Pappeinkin voimme olla hiekkaa Jumalan valtakunnan rattaistossa" (12-13).

Lundilaisuus

1930-luvulla alkoi lundilaisuus vaikuttaa Ruotsissa. Siinä korostettiin, ettei jumaluusopin harjoittaminen edellytä omakohtaista uskonelämää (49-50). Uskova teologi on "porto tieteen temppelissä"!

Tänäänkin tätä näkemystä esiintyy Suomessa. Objektiiivisuus kärsii, jos henkilö on uskossa. Järki on ainut apu Raamattua tutkittaessa.

Johansson, Tiililä ja Muroma asettuivat voimakkaasti tätä näkemystä vastustamaan.

Santala näkee oikein kirkon lankeemuksen ytimen: "Nykyinen teologian kriisi johtuneen siitä, että kirkko on asettunut kuulovartioasemiin maailman porteille. Mutta profeetta Jeremia muistuttaa:

'Jos he olisivat seisoneet minun neuvottelussani, niin he julistaisivat minun sanani kansalleni` (23:22)."

Jumala on maassa

"Varo niitä ihmisiä, joiden Jumala on taivaassa" (65). Jatkossa Santala kirjoittaa: "Tarvitsisimme jo uutta tunnuslausetta: `Varo niitä ihmisiä, joiden Jumala on maassa`" - Etsimättä tulee mieleen viimeisten Kirkkopäivien tunnus: "Isä meidän, joka olet kaupungissa."
Tiililä syytti aikoinaan kirkkoa sen suuntautumisesta "tämänpuoleisiin".

Vaikeneva kristikansa

"Nykyajan kiltti kristitty on unohtanut pahastumisen taidon. Vaikka joku kirjoittaisi jopa karkeastikin Jumalan sanan vastaisia ajatuksia, hyvin harvoin hän saa siitä nuhteita kirkon ylimmältä johdolta. Nuhteet jätetään yksityisten hyvää tarkoittavien häiriköiden tehtäväksi. Tällä tavoin he ajan mittaan vain pilaavat oman nimensä. Kunnioitan heitä! Itse asia ei kuitenkaan tule näin hoidetuksi" (34).

Siis kirkon ylin johto vaikenee, mutta mitä tekevät muut teologit, koska uskon puolustus (apologia) on nimenomaan teologien tehtävä, virka ja leipälaji? Missä ovat ne Santalan edellä peräänkuuluttamat enemmistön muodostavat kutsumustietoiset ja virkansa vakavasti ottavat papit?

Vaikeneminen ulottuu teologian ylimmästä portaasta (piispasta) aina alimpaan apupappiin asti. Näiden ulkopuolella on sitten jokunen "hyvää tarkoittava häirikkö" (lue: maallikko). Kuinka on mahdollista, että jos ne, joille asia varsinaisesti kuuluu, vaikenevat siitä, ja sitten kun maallikko raamatullisesti ottaa asian esille, hän pilaa oman nimensä ja maineensa?

Eikö "oppien ja opettajien arvostelu" kuulu yleiseen pappeuteen? Onko väärin, jos uskova näin täyttää virkavelvollisuutensa muiden ollessa "kuin ketut raunioissa"? Eikö häpeä tule vaikenevien osaksi, niiden, jotka häpeävät Kristuksen sanoja ja oppia? Pilantuuko nimi Herran asialla?

"Niinkuin ketut raunioissa ovat sinun profeettasi, Israel" (Hes.13:4).

"Sillä joka häpeää minua ja minun sanojani tässä avionrikkojassa ja syntisessä sukupolvessa, sitä myös Ihmisen Poika on häpeävä, kun hän tulee Isänsä kirkkaudessa pyhien enkelien kanssa" (Mark.8:38).

Maallikot paimenten paimeniksi

Santala kehottaa maallikoita pitämään pappejaan lujilla: *"Meidän tulisi ainakin rukoilla, että Jumala antaisi kirkkoomme sellaisia maallikoita, jotka pitäisivät ymmärtäväisen rakkauden aseina meitä pappeja lujilla ja vaatisivat meiltä Sanaan perustuvaa ja Sanassa pysyvää sanomaa"* (35).

Tämä kuuluneen kategoriaan "hurskaita toiveita", vaikka se sisältyykin hengelliseen pappeuteen. Tavallinen seurakuntalainen ei lähde pappiaan vähällä nuhtelemaan. Jos taas muu työntekijä rohkenee sen tehdä, se saattaa olla alkusoitto virasta lähtemiselle. Kyllä rovasti Santalan tulisi tämä tietää. "Paimenen paimeneksi" uskaltautuu vain perin harva.

Yleinen pappeus

1. Esirukous
2. Todistaminen ja julistaminen.
3. Sielunhoito.
4. Oppien ja opettajien arvosteleminen.

APULAISPROF. LEIF ANDERSEN (s.5.5.1952)

Toisaalta, onko tässä Santalan puolelta kysymys luistamisesta paimenviran vastuusta? Tanskalainen professori **Leif Andersen** kirjoittaa:

"Julistajina ajattelemme itseämme mieluummin erehtyvinä kanssaihmisinä, meitä voi siten uhata päinvastainen vaara: kieltää suurempi vastuu, joka seuraa suurempaa tietomäärää ja kokemusta. Olemme niin kiinni siinä selityksessä, että kaikki seurakunnassa ovat lampaita, ettei paimenille jää kerrassaan mitään paikkaa" (Perusta 4/92).

Kirkko telakalla

Ikuisena optimistina Santala ei halua vielä kirjoittaa kirkosta "nekrologia", muistokirjoitusta. Myös hän ei halua yhtyä **Voltairen** madonlukuihin: *"Nujertakaa tuo kurja!"* Tämä olisi Santalan mielestä edelleenkin ennen aikaista. Santala päättää kirjansa suosittelemalla kirkolle "telakkareissua":

"Mutta jos kirkkolaiva on ajautunut karille ja saanut pohjakosketuksen, se olisi hinattava varikolle ja nostettava "redille". Huolellisen tarkastuksen jälkeen sen vauriot voisi vielä korjata" (93).

Kirja on kirjoitettu puoli vuotta liian aikaisin (11.3.03). Olisikohan Santala ollut kirkkolaivan korjattavuudesta vielä Kirkkopäivien jälkeenkin samaa mieltä?

On huomattava, että Suomen kirkkoa ovat tätä ennen pyrkineet korjaamaan myös alan rautaiset ammattilaiset **Tiililä, Muroma, Saarnivaara** jne. Heidänkään voimavaransa eivät ole kuitenkaan riittäneet kirkkolaivan suunnan muuttamiseen. On kummallista, että tänään muutama tavallinen

sukankuluttaja elättelee toiveita kirkon parantamisesta; se on katteetonta utopiaa! Tarkkaan ottaen kansankirkko on pitkälti sama kuin maailma – on siis kysymys ”maailman parantamisesta”! Raamatusta emme saa eväitä maailman parantamiseen!

”Me olemme koettaneet parantaa Baabelia, mutta ei hän ole parantunut. Jättäkää hänet ja menkäämme pois” (Jer.51:9).

Piispa John Shelby Spong

Kyllä Suomen ev.lut.kirkolle telakkakäynnit ovat liiankin tuttuja. Se on viettänyt aikaansa varsin paljon "redillä". Kirkko on ollut avoinna korjauksia varten. Sitä ovat korjanneet räisäset, kylliäiset, nikolaiset, myllykosket, riekkiset ym. Korjaajat eivät ole kuitenkaan olleet ammattitaitoisia "duunareita", vaan onnettomia "tunareita", jotka ovat tehneet laivan kyljessä olevat aukot entistäkin suuremmiksi. On käynyt, kuten Jeesuksen aikana sairaalle naiselle:

"Ja siellä oli nainen, joka oli sairastanut verenjuoksua kaksitoista vuotta ja paljon kärsinyt monen lääkärin käsissä ja kuluttanut kaiken omaisuutensa saamatta mitään apua, pikemminkin **käyden huonommaksi**" (Mark.5:25-26).

Viimeiseksi kirkkolaiva piipahti "Spongink telakalla". Se olikin sen loppu: Spong "korjasi" sen tuhansiksi päreiksi! Kirkkolaiva ei enää ole "telakkakunnossa" vaan "romutuskunnossa"! Se on uppoamassa oleva laiva ja vie mennessään matkustajat meren hyytävään syliin! - MAYDAY! MAYDAY!

”Ja minä kuulin toisen äänen taivaasta sanovan: "Lähtekää siitä ulos, te minun kansani, ettette tulisi hänen synteihinsä osallisiksi ja saisi tekin kärsiä hänen vitsauksistansa” (Ilm.18:4).